

Congruències

Definicions i Propietats

Les congruències són molt útils per resoldre problemes i tractar diferents aspectes amb un altre punt de vista. La idea és adonar-nos que en dividir qualsevol nombre enter a entre n , el residu de la divisió ha de ser necessàriament un nombre $0 \leq r \leq n - 1$. Així s'estableix de forma senzilla una classificació, per a cada n , dels nombres enters. Per exemple, per a $n = 4$ tindrèm 4 classes d'equivalència que són:

$$[0] = \{\text{Nombres enters que en dividir-los per 4 el residu és 0.}\},$$

$$[1] = \{\text{Nombres enters que en dividir-los per 4 el residu és 1.}\},$$

$$[2] = \{\text{Nombres enters que en dividir-los per 4 el residu és 2.}\},$$

$$[3] = \{\text{Nombres enters que en dividir-los per 4 el residu és 3.}\}.$$

Observau que la classe del zero, $[0]$ és el conjunt dels múltiples de 4.

Definició 1. *Dos nombres enters a i b són congruents mòdul n , fet que s'indica per*

$$a \equiv b \pmod{n}$$

si pertanyen a una mateixa classe d'equivalència (si el residu és el mateix en dividir-los per n).

Equivalentment,

Proposició 1. *Donats dos nombres enters a i b , $a \equiv b \pmod{n}$ si i només si $a - b$ és múltiple de n . De l'exemple anterior, $3 \equiv 23 \pmod{4}$, $28 \equiv 0 \pmod{4}$, $42 \equiv -14 \pmod{4}$.*

Proposició 2. *Sigui n un nombre enter qualsevol. Aleshores:*

- i. $a \equiv a \pmod{n}$ (Reflexivitat)*
- ii. Si $a \equiv b \pmod{n}$ aleshores $b \equiv a \pmod{n}$. (Commutativitat)*
- iii. Si $a \equiv b \pmod{n}$ i $b \equiv c \pmod{n}$ aleshores $a \equiv c \pmod{n}$. (Transitivitat)*
- iv. Si $a \equiv b \pmod{n}$ aleshores $\text{mcd}(a; n) = \text{mcd}(b; n)$.*
- v. Si $a \equiv b \pmod{n}$ aleshores $a + k \equiv b + k \pmod{n}$.*

- vi. Si $a \equiv b \pmod{n}$ aleshores $a \cdot k \equiv b \cdot k \pmod{n}$.
- vii. Si $a \equiv b \pmod{n}$ i $c \equiv d \pmod{n}$ aleshores $a + c \equiv b + d$.
- viii. Si $a \equiv b \pmod{n}$ i $c \equiv d \pmod{n}$ aleshores $a \cdot c \equiv b \cdot d$.
- ix. Si $c \cdot a \equiv c \cdot b \pmod{n}$ i $\text{mcd}(c; n) = 1$ aleshores $a \equiv b \pmod{n}$. (Simplificació)

Teorema 1 (Petit Teorema de Fermat). *Si p un nombre primer i sigui a un nombre enter que no sigui múltiple de p . Aleshores*

$$a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}.$$

Demostració. Considerem $a, 2a, 3a, \dots, (p-1) \cdot a$. Provarem que si $a \cdot i \equiv a \cdot j \pmod{p}$ amb $0 < i, j \leq p-1$ llavors $i = j$.

Suposem que $a \cdot i \equiv a \cdot j \pmod{p}$ per algun $i \neq j$ amb $0 < i, j \leq p-1$. Podem suposar sense pèrdua de generalitat que $i > j$. Llavors $a \cdot (i - j) \equiv 0 \pmod{p}$. Això vol dir que $p | a \cdot (i - j)$; però com que p no divideix a a llavors $p | (i - j)$, cosa impossible ja que $i - j < p$.

Llavors, d'una banda tenim que $a \cdot i \equiv r_i \pmod{p}$, per algun r_i tal que $0 < r_i \leq p-1$ i, a més $r_i \neq r_j$ quan $i \neq j$. Així doncs, cada un dels termes $a, 2a, \dots, (p-1) \cdot a$ és congruent amb algun dels nombres $1, 2, \dots, p-1$, no necessàriament amb aquest ordre.

I d'altra banda,

$$a \cdot 2a \cdot \dots \cdot (p-1) \cdot a = a^{p-1} \cdot (1 \cdot 2 \cdot \dots \cdot (p-1)) = a^{p-1} \cdot (p-1)!$$

Per tant,

$$a^{p-1} \cdot (p-1)! \equiv (p-1)! \pmod{p}$$

I com que $(p-1)!$ no és múltiple de p , podem simplificar i obtenim que

$$a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}.$$

□

Bibliografia utilitzada i recomanada

1. Sessió de preparació per a l'olimpiada matemàtica Aritmètica i congruències del 2013. (Jaume Monreal i Climent Cànaves)
2. Bujalance, Emilio i altres. Elementos de Matemàtica Discreta, Ed. Sanz y Torres, 1997.
3. García Capitán, F.J. Un pequeño Manual para la Resolución de Problemas
4. Moreno, M.A., Tellechea, E. Colectivo de Problemas resueltos para Estudiantes de Alto Rendimiento
5. www.iecat.net/institucio/societats/SCMatematiques/index.asp (publicacions electròniques)

Exercicis

Exercici 1. *Demostrau els criteris de divisibilitat següents:*

1. *Un nombre és divisible per 2 quan acaba en xifra parell.*
2. *Un nombre és divisible per 3 quan la suma de les seves xifres és també múltiple de 3.*
3. *Un nombre és divisible per 4 quan les dues darreres xifres és múltiple de 4.*
4. *Un nombre és divisible per 5 quan acaba en 0 o en 5.*
5. *Un nombre és divisible per 9 quan la suma de les seves xifres és també un múltiple de 9.*
6. *Un nombre és divisible per 10 quan acaba en zero.*
7. *Un nombre és divisible per 11 quan la suma de les xifres de posició senar menys la suma de la xifres de posició parell resulta un nombre múltiple de 11.*
8. *Un nombre és múltiple de 25 quan acaba en 00, 25, 50 o 75.*

Exercici 2. *Trobau tots els enters positius n tals que $2^n - 1$ és divisible per 7. Així mateix, demostrau que no existeix cap enter positiu tal que $2^n + 1$ sigui divisible per 7.*

Exercici 3. *Demostra que tot quadrat perfecte és congruent amb 0 o amb 1 mòdul 4.*

Exercici 4. *(Olimpiades 2004) Troba totes les possibles maneres d'escriure 2003 com a suma de dos quadrats de nombres enters positius.*

Exercici 5. *A l'illa de Camelot viuen 13 camaleons vermells, 15 verds i 17 grocs. Quan dos de diferent color es troben canvien al tercer color. Podria donar-se la situació que tots tinguin el mateix color?*

Exercici 6. *Provar que per qualsevol nombre primer p diferent de 2 i 5 existeix un múltiple de p que té totes les seves xifres formades per 9's.*

Exercici 7. *(Fase local Catalunya Olimpiades 2001) Trobeu el mínim nombre natural n que és múltiple de 3 i tal que, a més, $n + 1$ és múltiple de 5, $n + 2$ és múltiple de 7, $n + 3$ és múltiple de 9 i $n + 4$ és múltiple de 11.*

Exercici 8. *(Fase local Catalunya Olimpiades 2004) Trobeu tots els nombres enters m, n , solucions de l'equació $9^m = 4n^2 + 1$.*

Exercici 9. *Calcula el residu de la divisió del producte $2^{50} \cdot 41^{65}$ entre 7.*

Exercici 10. *Provar que si x, y són nombres enters i 3 divideix a $x^2 + y^2$, llavors 3 divideix a x i també 3 divideix a y .*

Exercici 11. *Determinar x, y, z en el nombre $33xy49z$ per a que sigui múltiple de 693.*